

بررسی عوامل تأثیرگذار در تأمین مالی تعاونی‌های سهامی سرمایه‌گذار مورد مطالعه: گروه تعاونی پیشگامان کویر یزد

DOI: 20.1001.1.24767220.1400.11.4.2.6

محمد رضا تقوا^۱

حبیب‌الله رودساز^۲

محمد رضا رضایی نژاد^۳

چکیده

کارآفرینی تعاونی و شیوه‌های نوین تأمین مالی تعاونی‌ها با هدف جذب سرمایه‌های خرد با زمینه اعتقادی جوامع اسلامی سازگاری بیشتری دارد. هدف از این پژوهش، پاسخگویی به این پرسش بوده است که چه معیارهایی برای سرمایه‌گذاری در تعاونی اهمیت بیشتری دارد. این پژوهش ضمن بررسی نقاط قوت و ضعف الگوهای مرسوم تأمین مالی تعاونی‌ها، الگوی تأمین مالی مدنظر را با تحلیل داده‌های نمونه آماری با متغیرهای کمی و کیفی براساس نظریه داده‌بنیاد بررسی می‌کند. متغیرهای کمی در جامعه آماری ۳۸ هزار نفری و نمونه‌گیری ۳۸۰ پرسش‌نامه و متغیرهای کیفی براساس نظریه داده‌بنیاد با استفاده از مصاحبه ژرف‌نگر با ۱۵ نفر از خبرگان و متخصصان حوزه تعاون با سابقه بیش از سه سال است. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که عوامل اقتصادی و اجتماعی بیشترین تأثیر را در انباشت سرمایه در تعاونی‌ها دارند و این الگوی تأمین مالی با توجه به هزینه کمتر و مزایای اجتماعی آن، راهکاری مناسب برای تأمین مالی طرح‌های زیرساختی است.

واژگان کلیدی: سهام‌دار غیرعضو، کارآفرینی تعاونی، اقتصاد تعاونی، انباشت سرمایه

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۰۹

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۰/۰۸/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۸/۰۳

۱. استاد دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی، (نویسنده مسئول)؛ taghva@atu.ac.ir

۲. دانشیار دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی؛

۳. دانشجوی دکتری مدیریت فناوری اطلاعات و ارتباطات دانشگاه علامه طباطبائی.

مقدمه

اهمیت تأمین مالی در توسعه بخش تعاون، در این پژوهش عوامل تأثیرگذار در تأمین منابع مالی تعاونی‌ها شناسایی می‌شوند. نخست با مروری بر مبانی نظری و پیشینه تحقیق، مطالعات داخلی و خارجی در این حوزه بررسی می‌شود. در ادامه به ترتیب مبانی حقوقی و قانونی، روش‌شناسی تحقیق، بحث و نتیجه‌گیری و پیشنهادهای کاربردی حاصل از تفسیر نتایج ارائه می‌شود.

۲. مروری بر مبانی نظری و پیشینه پژوهش

الگوهای سازمانی تعاونی‌ها به هفت دسته تقسیم می‌شوند:

- ۱) تعاونی‌های سنتی؛
  - ۲) تعاونی‌های سرمایه‌گذاری نسبی؛
  - ۳) تعاونی‌های عضو - سرمایه‌گذار؛
  - ۴) تعاونی‌های نسل جدید؛
  - ۵) تعاونی‌های با واحدهای مستقل دارای سرمایه در حال افزایش؛
  - ۶) تعاونی‌های سهامی - سرمایه‌گذار؛
  - ۷) تبدیل شدن به شرکت‌های سرمایه‌محور (Hosseini et al, 2012).
- بررسی الگوها و راهبردهای نوین تأمین مالی شرکت‌های تعاونی در اقتصاد ایران نشان می‌دهد که الگوسازی تعاونی سنتی در تأمین مالی تعاونی‌ها در ایران مؤثر نیست؛ اما سایر الگوهای سازمانی تعاونی در تأمین مالی تعاونی‌ها در ایران مؤثرند؛ نظیر تعاونی‌های سرمایه‌گذاری نسبی، عضو - سرمایه‌گذار، نسل جدید، سهامی - سرمایه‌گذار، تعاونی با واحدهای مستقل دارای سرمایه در حال افزایش، و تبدیل شدن تعاونی به شرکت سرمایه‌محور (همان). به‌طورکلی انواع روش‌های تأمین مالی شرکت‌های تعاونی در دنیا را می‌توان به سه دسته اصلی تقسیم کرد:

۱. تأمین مالی سنتی شامل استفاده از تسهیلات بانک‌ها و مؤسسات مالی یا بهره‌گیری از آورده شخصی مؤسسان یا ذخیرهٔ مازاد بازگشتی حاصل از فعالیت تعاونی‌ها؛
۲. تأمین مالی حمایتی که در تعاونی‌های متکی بر سرمایه‌گذاری اعضاست؛
۳. تأمین مالی مستقیم که با میزان استفاده از خدمات تعاونی مرتبط نیست و امکان سرمایه‌گذاری را هم برای اعضا و هم افراد غیرعضو فراهم می‌کند. در جدول ۱ راهبردهای تعاونی‌ها در کشورهای گوناگون بیان شده است؛ هریک از این روش‌ها شامل ابزارهای تجهیز سرمایه گوناگون می‌شوند (Hosseini et al, 2012).

کیم (2014) توجه به زیرساخت‌های عمومی - خصوصی را در تأمین مالی تعاونی‌ها با اهمیت دانسته و سه راهکار حساب‌های قابل وصول، حساب‌های اعتباری و سهام برای تأمین مالی را پیشنهاد کرده است (Ebrahimi Sarwolia et al., 2017).

تعاون در اصطلاح به معنای «یاوری و همراهی متقابل» است. این واژه از «عون» به معنی یاری کردن در باب تفاعل به معنای به همدیگر کمک کردن و همیاری کردن آمده است. به عبارت دیگر، کار گروهی، داوطلبانه و نظام‌مند را تعاون گویند (Khavari and Asgharian, 2018). تعاونی اجتماعی متعلق به اعضاست که به‌دست اعضا و برای اعضا تشکیل می‌شود و از اصول و ارزش‌های همکاری که اتحادیهٔ بین‌المللی تعاون^۱ تعریف کرده است پیروی می‌کند (Rajasekhar et al., 2020, p. 32). تعاونی‌های کشاورزی در امریکای شمالی و اروپای غربی نشان دادند که در سطوح مالکیت دارایی، فروش و سهم بازار تأثیر بسزایی در اقتصاد دارند. این تعاونی‌ها با نوآوری در ساختار سازمانی تعاونی (تعاونی‌های نوع جدید) توانستند بر مشکلات تأمین سرمایه فائق آیند (Chaddad and Cook, 2003).

کمبود منابع مالی برای تأمین نیازهای سرمایه‌ای همواره یکی از مشکلات عظیم تعاونی‌ها و در زمرهٔ مهم‌ترین موانع برای راه‌اندازی کسب‌وکارشان بوده است. همیشه در اجرای طرح‌های زیربنایی در کشورهای در حال توسعه به روش تأمین مالی این‌گونه طرح‌ها توجه شده است. خاوری و اصغریان در پژوهش خود به نقل از رویز^۲ (2018) اشاره کرده‌اند که بسیاری از سیاست‌ها در مسیر اهداف توسعهٔ زیرساخت‌ها، محیط کسب‌وکار و خدمات عمومی، تحت تأثیر بخش مالی برای تأمین سرمایه قرار دارند (Khavari and Asgharian, 2018). محققان از جمله پاچون^۳ (2016) تأمین منابع مالی را یکی از وظایف اولیهٔ شرکت‌های تعاونی دانسته و سه بحث کفیل‌ها، ضمانت‌های برابر و سهم‌های ویژه را در تعیین الگوی تأمین مالی مهم دانسته‌اند. ابراهیمی سروعلیا و همکاران (2017) در خصوص موانع تأمین مالی تعاونی‌ها پژوهش‌هایی را انجام داده‌اند و موانعی را برشمرده‌اند که عبارت‌اند از عوامل اقتصادی - نگرشی (Ahmadpour et al., 2018)، محدودیت سرمایه (Bazrafshan and Shahin, 2010)، سرمایه‌گذاری ناکافی، استرداد ضعیف وام‌ها، رکود اقتصادی (Aribaba, 2013) و تضاد علایق بین اعضای تعاونی و سرمایه‌گذارها (Xiaomei and Tao, 2010). برخی محققان، تأمین مالی جمعی را برای بخش وسیعی از سرمایه‌گذاری‌های سودآور مانند طرح‌های هنری و خلاق مناسب می‌دانند (Glea-sure and Feller, 2016).

یکی از بزرگ‌ترین مشکلات تعاونی‌ها و شاید مهم‌ترین آن‌ها، کمبود منابع مالی برای تأمین نیازهای سرمایه‌ای است. با توجه به

1. International Co-operative Alliance (ICA)

2. Ruiz

3. Pachon

جدول ۱: راهبردهای تأمین مالی تعاونی‌ها در کشورهای منتخب (Hosseini et al, 2012)

نوع راهبرد	روش تأمین مالی	کشور/ تعاونی استفاده‌کننده
راهبرد تأمین مالی سنتی	بانک و سایر نهادهای مالی	استرالیا، کانادا، آمریکا و اروپا
	سهام اعضا	استرالیا، کانادا، آمریکا و اروپا
	سرمایه سهام تخصیص نیافته، ذخایر	استرالیا، کانادا، آمریکا و اروپا
	استقراض از نهادهای وام‌دهنده تخصصی	استرالیا، کانادا، آمریکا و اروپا
	بدهی فرعی	استرالیا، کانادا، آمریکا و اروپا
راهبرد تأمین مالی حمایتی	برنامه سرمایه پایه	استرالیا و آمریکا
	اوراق ظرفیت	استرالیا
	طرح‌های اجباری مشارکت در سهام	استرالیا، کانادا و هلند
	ذخیره مازاد برگشتی	استرالیا، کانادا و آمریکا
	انتشار سهام جایزه و رأی سود	استرالیا
	وجوه بازنشستگی اعضا	استرالیا، کانادا و آمریکا
	واحدهای مشارکتی	هلند
	ذخیره سرمایه در واحد	استرالیا، کانادا، فرانسه، هلند و آمریکا
	ذخایر سرمایه چرخشی	استرالیا و آمریکا
	وام‌های چرخشی (ذخایر چرخشی)	آمریکا
راهبرد تأمین مالی مستقیم	واحدهای تجهیز سرمایه تعاونی	استرالیا
	سرمایه‌گذاری مستقیم	استرالیا، کانادا و آمریکا
	بازار مستثنی	استرالیا و هلند
	سند تعهد	استرالیا و آمریکا
	سهام سرمایه‌گذاری/ گواهی نامه	استرالیا، کانادا و آمریکا
	سهام ممتاز قابل بازخرید	استرالیا، کانادا و آمریکا
	اوراق قرضه محلی	کانادا
	طرح‌های سهام کارکنان	استرالیا، کانادا
	دریافت وثیقه از اعضا	استرالیا، کانادا و آمریکا
	عایدات حاصل از مبادله با افراد غیرعضو	استرالیا و هلند
	درصدی از کل سهام	آمریکا

۱) تعاونی‌های سهامی - سرمایه‌گذار: در تعاونی‌های سهامی - سرمایه‌گذار، سرمایه‌گذاران غیرعضو در کنار اعضای تعاونی، حق مالکیت دریافت می‌کنند. گروه‌های گوناگون سهام در این مدل ایجاد می‌شوند که ممکن است حقوق متفاوتی از نظر نرخ بازگشت،

تعاونی‌های سهامی - سرمایه‌گذار و الگوی سرمایه‌گذاری پایین به بالا بهترین روش تأمین سرمایه برای طرح‌های زیرساختی مانند طرح‌های پهن باند و فناوری اطلاعات است (Rezaeinejad et al., 2018, p. 141):

به سرمایه‌گذاران را فراهم می‌کند (Ordanini et al, 2011, p. 443-470).

۴) **روش تأمین مالی استقراری:** جزو هزینه‌های پذیرفته‌شده مالیاتی است و همچنین تأمین مالی بدین طریق، سهم سهام‌داران در کنترل شرکت را کاهش نداده و در دوران تورمی نیز بازپرداخت آن ارزان‌تر تمام خواهد شد. از نقاط ضعف این روش می‌توان به مشکلات بالقوه‌ای اشاره کرد که ممکن است بنگاه‌ها در به‌کارگیری جمع‌سپاری با آن مواجه شوند. تمرکز آن‌ها بر مشکلات ناخواسته‌ای است که بنگاه‌های تجاری در مواجهه با دیدگاه‌های کاربران نهایی با آن روبه‌رو می‌شوند (Ebrahimi Sarwolia et al., 2017). مقاله «مدل‌سازی موانع و محدودیت‌های مالکیت سرمایه‌گذاری در تعاونی‌های کشاورزی ایالات متحده و اروپا» (Iliopoulos, 2003) با بررسی گزارش‌های مالی رسمی حسابرسی‌شده ۱۲۷ شرکت تعاونی، که بیش از ۷۵ درصد از مجموع فروش ناخالص سال ۱۹۹۶ سازمان کشاورزی ایالات متحده را تشکیل می‌دادند.

مشکل اصلی تجهیز سرمایه در تعاونی‌ها را در این سه مورد خلاصه می‌کند: ۱) مشکل سواری مجانی؛ ۲) مشکل افق سرمایه‌گذاری؛ ۳) مشکل پرتفولیوی سهام طرح‌ها. در این مقاله سیاست امکان عضویت محدود با توافقات بازاریابی برای حل مسئله سواری مجانی مطرح شده است. راه‌حل دوم برای حل مشکل سواری مجانی، ایجاد بازار ثانویه‌ای برای سهام تعاونی است. سهامی که قابلیت انتقال دارد به اعضا این توانایی را می‌دهد که ارزش کامل سرمایه‌گذاری خود را در تعاونی به‌دست آورند و بنابراین انگیزه‌ای برای سرمایه‌گذاری مجدد ایجاد می‌کند؛ زیرا ترس از مشارکت اعضای جدید در درآمدهای آینده حاصل از سهام آنان حذف شده است. وجود بازار ثانویه برای سهام تعاونی به‌منزله پیش‌شرطی مهم در برخورد با مشکلات افق سرمایه‌گذاری و پرتفولیوی سهام طرح‌ها پیشنهاد شده است.

در شکل ۱ روش‌های تأمین مالی تعاونی در اروپا مشاهده می‌شود.

در پژوهشی دیگر، محققان ابراهیمی سروعلیا و همکاران به بررسی روش‌های نوین تأمین مالی در تعاونی‌های ایران با استفاده از رویکردی کیفی و با تأکید بر نظریه داده بنیاد پرداخته و روش‌های تأمین مالی جمعی، ترکیبی و اوراق منفعت را بیش از سایر روش‌ها با شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی تعاونی‌های ایران سازگار می‌داند (Ebrahimi Sarwolia et al. 2017).

با در نظر گرفتن مجموعه‌ای از روش‌های گوناگون تأمین مالی شرکت‌های تعاونی، در این بخش الگویی را که شرکت‌های تعاونی عضو اتحادیه تخصصی امور زیربنایی پیشگامان کویر

تحمل خطر، میزان کنترل، قابلیت بازخريد و قابلیت انتقال برای دارنده آن به همراه داشته باشند (Hosseini et al, 2012)

۲) **الگوی سرمایه‌گذاری پایین به بالا:** الگویی است شامل گروهی از کاربران نهایی که خودشان را درون گروه مشترکاً تحت مالکیت و اداره دموکراتیک سازمان‌دهی می‌کنند (اغلب تعاونی) و قادر به نظارت بر قرارداد ساخت و بهره‌برداری طرح‌های مدنظر خودند (Rezaeinejad et al., 2018, p. 152).

شیوه‌های نوین مالی برای جذب سرمایه شامل موارد زیر است:

۱) **اوراق منفعت:** به‌رغم هزینه‌بر بودن این اوراق و معامله‌نشدن براساس نرخ بهره واقعی بازدهی سرمایه‌گذاری، با توجه به امکان واگذاری منافع آینده دارایی‌های بادوام، انتشار اوراق منفعت از طریق انواع شرکت‌های تعاونی با هدف پیش‌فروش خدمات آینده خود و ارزان‌تر بودن این خدمات برای متقاضیان و همچنین امکان انتقال و واگذاری به غیر، از طریق صاحبان اوراق منفعت از راه‌های بسیار مؤثر در توسعه مالی شرکت‌های تعاونی است.

۲) **روش تأمین مالی فاینانس:** نرخ پایین بهره، بلندمدت بودن زمان بازپرداخت، امکان مدیریت طرف داخلی و انتقال خطر دریافت وام به اعتبار گیرنده دولت یا شرکت‌های دولتی و خصوصی خارجی و انتقال خطر نوسانات بازار ارز به طرف خارجی تأمین مالی جمعی از نقاط قوت آن است، اما افزایش جرائم بانکی به علت تأخیر در زمان اجرای طرح‌ها، فقدان رقابت در صنایع داخلی و خطر بالای سرمایه‌گذاری در ایران باعث می‌شود که به‌کارگیری آن امکان‌پذیر نباشد.

۳) **روش تأمین منابع مالی جمعی:** به ارتقای فرهنگ مشارکت منجر می‌شود و با توجه به خطر پایین و انگیزه‌های درونی ساده مثل دریافت پول و حمایت مشارکت‌کنندگان از کسب‌وکار با هدف ثبت پرونده کاری برای آینده و توسعه توانایی فردی گزینه‌ای مقبول در دنیاست. این روش نیز با توجه به خطر شکست در کسب‌وکار، پیچیدگی مراحل دریافت وجوه سرمایه‌گذاری و همچنین اولویت تأدیه حقوق طلبکاران به نسبت حقوق صاحبان در صورت بروز ورشکستگی، مشکلات خاص خود را در برابر کارآفرینان دارد (Ebrahimi Sarwolia et al. 2017).

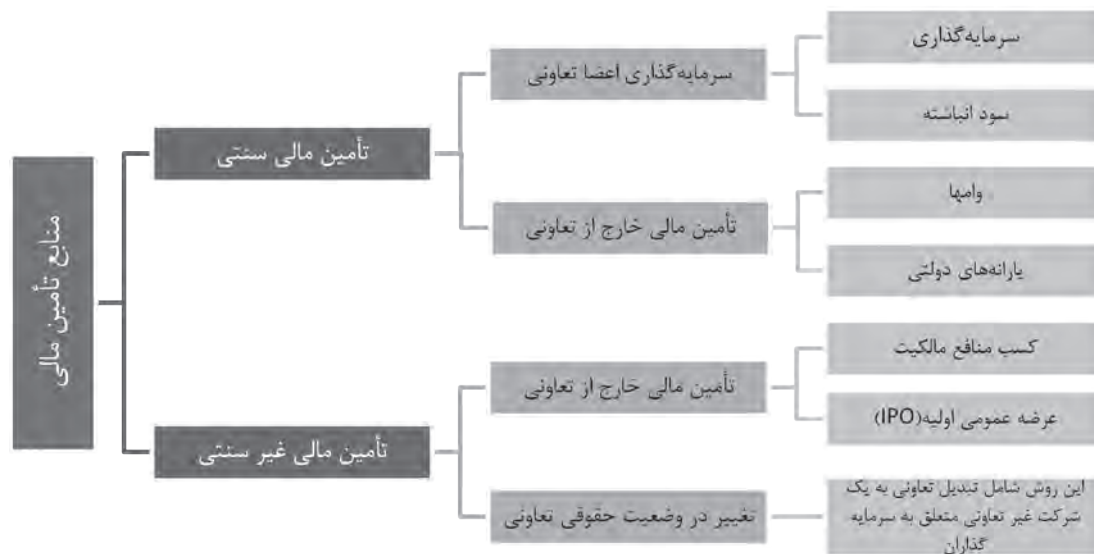
الگوی مدرن تأمین منابع مالی جمعی به‌طورکلی بر مبنای سه نوع زیرساخت استوار است: ۱) ابتکار عمل‌کننده‌ای که دیدگاه و طرح را برای تأمین بودجه‌اش پیشنهاد می‌کند؛ ۲) افراد یا گروه‌هایی که از این دیدگاه حمایت می‌کنند؛ ۳) یک سازمان معتبر «پلتفرم»^۴ است که برای راه‌اندازی این دیدگاه، فرصت ارائه

1. Bottom-Up Model

2. Cooperative Interest Bonds

3. Project Finance

4. Platform

شکل ۱: منابع تأمین مالی بنگاه‌های تعاونی در اروپا (Pelle and Allardon, 2012)

کوارآفرینانه، در اختیار تعاونی قرار دهد. این بخش از قرارداد مشارکت، با تأمین مالی جمعی در بسیاری از کشورهای پیشرفته دنیا، مانند فعالیت‌های پلتفرم گوفاندمی،^۴ که در سال ۲۰۱۰ راه‌اندازی شده، بسیار شبیه است و پلتفرم پیشگامان، تأمین مالی جمعی مبتنی بر اهدا و سرمایه‌گذاری (خرید سهام جمعی) است. از دیگر پلتفرم‌های برتر جهان، که براساس الگوی اهدا فعالیت می‌کنند، می‌توان از کارینگ بریدج،^۵ جاست گیوینگ،^۶ کرادرایز،^۷ گیوفوروارد،^۸ دانرچوز^۹ و فاندلی^{۱۰} نام برد. بعضی از این پلتفرم‌ها به صورت تخصصی در حوزه خاصی نظیر پزشکی و برخی دیگر در چند موضوع فعال اند (Zarand et al., 2015). در این الگو، طرح‌های زیربنایی نظیر طرح رینگ فیبر نوری دور ایران در حکم هاب منطقه و سرویس‌دهی به کشورهای همسایه و کل سرمایه نیز به منزله سرمایه شرکت تعیین می‌شود؛ سهام‌دار عضو با ۵۱ درصد سرمایه در قالب نقدی یا دارایی (۱۵ درصد نقد و ۳۶ درصد دارایی) در افزایش سرمایه شرکت می‌کند که همواره طبق تعریف گروه سهام‌داران عضو، ۹۰ درصد حق رأی مجمع را دارند و سهام‌داران غیرعضو سرمایه‌گذار دوونیم برابر برای ۴۹ درصد سرمایه نقدینگی می‌آورند که یک‌ونیم برابر وام و در اختیار شرکت است. همواره ۸۵ درصد نقدینگی شرکت، نقدینگی

یزد^۱ به کار می‌برند معرفی می‌شود. در این الگو، که حاصل ترکیب روش تأمین مالی الگوی تعاونی‌هایی با واحدهای مستقل دارای سرمایه در حال افزایش به صورت تعاونی سهامی سرمایه‌گذار و روش تأمین مالی جمعی است، براساس تعریف اساستامه برای بازخرید سهام سهام‌داران عضو، غیرعضو عادی و غیرعضو سرمایه‌گذار شرکت تعاونی برای جذب سرمایه در پرتفولیوی طرح‌های^۲ متعدد تولیدی و خدماتی خود، با افزایش سرمایه شرکت‌های تعاونی دارای طرح و دادن اختیار^۳ بازخرید در سررسید با ارزش افزوده تعهدی (حدود ۲/۵ برابر ارزش اسمی سهام)، سهام‌دار غیرعضو سرمایه‌گذار را به منظور بهره‌گیری از عواید آتی حاصل از استفاده از محصولات و خدمات شرکت با تعرفه‌های نازل‌تر از ارزش بازاری آن یا به صورت نقدی و در سررسید، جذب می‌کند. به صورت موازی، سهام‌دار غیرعضو سرمایه‌گذار متعهد می‌شود مبلغی حدود ۱/۵ برابر ارزش اسمی سهام را در قالب قرض‌الحسنه، که مدت بازپرداخت آن از طریق شرکت تعاونی (بین ۲۷ تا ۴۰ ماه) بخشی از دوران قرارداد بهره‌برداری از هر طرح است، با هدف حمایت از فعالیت‌های تعاونی‌های مردمی

۱. شرکت‌های عضو اتحادیه امور زیربنایی پیشگامان کویر یزد در حوزه‌های گوناگون زیرساختی و فناوری اطلاعات در سطح کشور با مرکزیت استان یزد فعالیت می‌کنند و دارای مجوزهای FCP (ارتباطات ثابت مخابراتی شامل اینترنت پرسرعت Adsl و تلفن ثابت و...)، Landing Point (فیبر نوری دریایی عمان تا چابهار Poi)، شتاب‌دهنده (حامی استارت‌آپ‌ها)، لجستیک هوشمند، دهکده لجستیک، بندر خشک، سامانه توزیع میوه سراسری و کارخانجات تولید بورد الکترونیکی، تولید کاغذ از سنگ و کنسانتره میوه و ... است و همه شرکت‌ها تأمین سرمایه را با الگوی تعاونی سهامی - سرمایه‌گذار انجام می‌دهند و مورد مطالعاتی در این مجموعه بررسی شده است.

2. Project Portfolio

3. Option

4. Gofundme
5. Carring Bridge
6. Just Giving
7. Crowd Rise
8. Give Forward
9. Donor Choose
10. Fundly

برای استفاده از سهام و منافع آن و دیگری انتقال حقوق ناشی از سهام است که این مورد اخیر در رابطه بین افراد معتبر بوده، ولی در قبال شرکت مستند نیست. همچنین در قرارداد بیع (خرید و فروش) شرط می‌شود که کلیه منافع و سود حاصل از سهام، از طرف شخص سهام‌دار غیرعضو سرمایه‌گذار به شرکت صلح شود^۲ و در مقابل، شرکت در قالب شرط فعل متعهد می‌شود که در پایان مدت قرارداد، سهام شخص سهام‌دار غیرعضو سرمایه‌گذار را به مبلغ معینی براساس محاسبات انجام‌شده و تعیین ارزش‌افزوده سهام در زمان اتمام قرارداد از وی به تعهد سهام‌داران عضو بازخرد کند. هیئت‌مدیره شرکت به نمایندگی از سهام‌داران عضو طی قرارداد متعهد می‌شود که سهام سهام‌دار را مطابق ارزش و تاریخ توافق‌شده در قرارداد بازخرد کند. در پایان مدت قرارداد، مشروط له (سهام‌دار غیرعضو سرمایه‌گذار) مختار است که با استفاده از شرط تعهد به خرید مجدد سهام، شرکت را الزام به بازخرد سهام با همان مبلغ مشخص کند یا اینکه با انصراف از این شرط، کلیه منافع و سود سالیانه حاصل از سهام را دریافت کند و همچنان سهام‌دار شرکت باقی بماند که در صورت اخیر، با او مانند سهام‌دار عضو یا غیرعضو عادی - بسته به شرایط تعیین‌شده در اساسنامه برای حداقل سهام به منظور عضویت - رفتار خواهد شد. در طول مدت قرارداد نیز هر زمان که سهام‌دار از این شرط صرف‌نظر کند، مشمول دریافت سود سالیانه می‌شود.

۴. روش‌شناسی تحقیق

در این پژوهش از دو دسته متغیرهای کمی و کیفی استفاده شده است. متغیرهای کمی مطالعه‌شده از طریق پرسش‌نامه، جامعه آماری سهام‌داران تعاونی پیشگامان کویر یزد است که تعدادشان ۳۸ هزار نفر بوده و با استفاده از فرمول کوکران حجم کلی نمونه ۳۸۰ مورد برای مطالعه تعیین شده است. به منظور افزایش اطمینان با تکمیل دقیق و حذف پرسش‌نامه‌های ناکارآمد، ۴۵۰ پرسش‌نامه انتخاب و پاسخ‌های ناکارآمد حذف شد. نحوه محاسبه اندازه نمونه براساس رابطه کوکران به شرح زیر است.

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

رابطه (۱):

در رابطه ۱، به اطلاعات زیر نیاز داریم تا حجم نمونه محاسبه شود:

$$n = \text{حجم نمونه}$$

سهام‌دار غیرعضو سرمایه‌گذار است که با ۱۵ درصد نقدینگی سهام‌دار عضو نقدینگی طرح تأمین می‌شود. دارایی سهام‌دار عضو به‌منزله تضمین بازخرد سهام‌دار غیرعضو تا پایان مدت قرارداد در شرکت تعاونی بلوکه است و از سهام‌داری خارج نمی‌شود.

۳. مبانی قانونی و حقوقی جذب سهام‌دار غیرعضو

براساس ماده ۱۰ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، «کلیه شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی مجازند در بدو تأسیس یا هنگام افزایش سرمایه تا سقف چهل‌ونه درصد (۴۹ درصد) سهام خود را با امکان اعمال رأی حداکثر تا سی‌وپنج درصد (۳۵ درصد) کل آرا و تصدی کرسی‌های هیئت‌مدیره به همین نسبت به شرط عدم نقض حاکمیت اعضا و رعایت سقف معین برای سهم و رأی هر سهام‌دار غیرعضو که در اساسنامه معین خواهد شد به اشخاص حقیقی یا حقوقی غیرعضو واگذار نمایند». همین‌طور، براساس ماده ۱۷ قانون بخش تعاون اقتصاد جمهوری اسلامی ایران، اشخاص دولتی و عمومی و به طریق اولی اشخاص خصوصی، بدون آنکه عضو باشند، می‌توانند از طریق وام یا هر راه مشروع دیگری به تأمین یا افزایش سرمایه شرکت‌های تعاونی کمک کنند. در الگوی پیشنهادی تأمین مالی، مجامع شرکت‌های تعاونی نحوه پذیرش سهام‌دار غیرعضو عادی و سهام‌دار غیرعضو سرمایه‌گذار و نحوه بازخرد سهام سهام‌داران برای خروج از سهام‌داری را در اساسنامه، مطابق با ماده ۱۰ قانون مذکور، با شرط پذیرش اعمال رأی ۱۰ درصد برای مجموع سهام‌داران غیرعضو تصویب کرده‌اند. انتقال سهام به سهام‌دار غیرعضو سرمایه‌گذار به این نحو است که نخست تعدادی از سهام یکی از شرکت‌ها در قالب عقد بیع به شخص سهام‌دار در ازای دریافت مبلغ اسمی آن، واگذار می‌شود یا به عبارت دقیق‌تر، این تعداد از سهام با مبلغ مشخصی به وی فروخته می‌شود. در ضمن این عقد بیع شرط می‌شود (از نوع شرط فعل)^۱ که سهام‌دار غیرعضو سرمایه‌گذار، که در این قرارداد در جایگاه خریدار است، مبالغی را در قالب قرض‌الحسنه به شرکت بدهد و شرکت موظف است با اقساط مساوی در طول مدت قرارداد، این مبلغ قرض‌الحسنه را به وی بازگرداند. با انعقاد این قرارداد و ثبت شدن انتقال سهام مربوطه در دفاتر شرکت، برگ سهام به‌صورت بانام و غیرقابل انتقال صادر می‌شود و در اختیار سهام‌دار قرار می‌گیرد. این تعداد از سهام‌داران در مجامع عمومی شرکت دعوت خواهند شد و تا سقف معین در اساسنامه حق رأی خواهند داشت. گفتمنی است در عمل برای انتقال سهام بین افراد راهکارهای حقوقی وجود دارد که یکی از آنها اعطای وکالت

۲. مواد ۷۵۲ تا ۷۷۰ قانون مدنی

۱. ماده ۲۳۴ قانون مدنی

پس از محاسبه چولگی و کشیدگی، از آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف^۱ یا آزمون شاپیرو-ویلک^۲ استفاده شد.

در تحقیق مربوطه، برای بررسی کمی عوامل تأثیرگذار در انباشت سرمایه از الگوی رگرسیون استفاده شد. براساس پرسش‌نامه، عوامل تأثیرگذار در سرمایه‌گذاری سهام‌داران (متغیر وابسته) شناسایی و میزان تأثیرگذاری آن برآورد شد تا براساس آن، الگوی مناسبی را برای سرمایه‌گذاری و انباشت سرمایه در طرح‌های بخش تعاونی پیشنهاد دهیم.

اجزای مدل متغیرهای وابسته و مستقل شامل موارد زیر است:

۱) عوامل اقتصادی (ارزش افزوده تعهدی تعاونی، درآمد مصرف‌کننده و...);

۲) عوامل اجتماعی (جمعیت منطقه، سطح تحصیلات و...);

۳) عامل فرهنگی (آموزش برای آشنایی با تعاون و همکاری);

۴) عوامل سیاسی (روابط بین‌الملل، مسائل سیاسی جامعه و...);

۵) عوامل قانونی (متناسب بودن قانون، بروکراسی اداری و...).

در پژوهش حاضر برای تحلیل کیفی از روش نظریه داده بنیاد^۳ (GT) استفاده شده است. داده‌هایی که در روش نظریه داده بنیاد برای تشریح فرایند جمع‌آوری می‌شود، شامل مشاهدات، گفت‌ووشنودها، مصاحبه‌ها، اسناد دولتی، خاطرات پاسخ‌دهندگان و مجلات و تأملات خود پژوهشگر است. نظریه پردازی داده بنیاد در نمونه برداری هدفمند برای مصاحبه یا مشاهده، از نگرشی منحصربه‌فرد حمایت می‌کنند که آن را از دیگر رهیافت‌های کمی و کیفی به جمع‌آوری داده‌ها متمایز می‌سازد و نمونه‌های تحقیق شامل خبرگان شرکت‌های تعاونی، اتاق تعاون و وزارت تعاون با بیش از سه سال سابقه فعالیت‌اند. از هر گروه، پنج نفر انتخاب و با آنان مصاحبه شد؛ جمعاً با پانزده نفر نخبه و خبره مصاحبه شد. نظریه پردازی داده بنیاد روالی نظام‌مند و کیفی است که تولید نظریه یک فرایند، کنش یا برهم‌کنش را درباره موضوعی واقعی در سطح مفهومی کلی تشریح می‌کند. نظریه پردازی داده بنیاد رهیافتی است برای بررسی نظام‌مند داده‌های کیفی (نظیر مصاحبه و پروتکل‌های مشاهده) با هدف تولید نظریه از داده‌هایی که در روش داده بنیاد برای تشریح فرایندها جمع‌آوری می‌شود؛ شامل بسیاری از داده‌های کیفی اعم از مشاهدات، مصاحبه‌ها، اسناد و تعاملات شخصی پژوهشگر (Abedi and Shavakhi, 2010). بریانت و چارمز در کتاب توسعه‌های اخیر در نظریه

(۲) $N =$ حجم جمعیت آماری (حجم جمعیت شهر، استان و...)

(۳) t یا $z =$ درصد خطای معیار ضریب اطمینان قابل قبول

(۴) $P =$ نسبتی از جمعیت دارای صفت معین

(۵) $q = (1-p) =$ نسبتی از جمعیت فاقد صفت معین

(۶) $d =$ درجه اطمینان یا دقت احتمالی مطلوب

(۷) معمولاً p را ۰/۵ و d را می‌توان ۰/۱ یا ۰/۰۵ در نظر می‌گیریم.

در رابطه ۱، $t(z) = 1.96$ ، $N = 38000$ برای اطمینان ۹۵٪، $p = q = 0.5$ و $d = 0.05$ قرار می‌دهیم و حجم نمونه ۳۸۰ به دست می‌آید.

از تعداد سهام‌دارانی که از آنان پرسش شده است، ۷۲ درصد مرد، ۲۸ درصد زن، ۴۹ درصد مدرک کارشناسی و ۴۲ درصد کارمندند. در این مطالعه، روش انتخابی برای بررسی پایایی یا اعتبار پرسش‌نامه با تعدادی سؤال (مانند طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت)، آلفای کرونباخ است. فرمول محاسبه آلفای کرونباخ به صورت زیر است:

$$r_a = \frac{j}{j-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right) \quad \text{رابطه (۲):}$$

S_j^2 : واریانس نمرات هر زیرمجموعه سؤال

S^2 : واریانس کل

j : تعداد سؤال زیرمجموعه

با توجه به آزمون، اگر ضریب آلفا بیشتر از ۰/۷ باشد، آزمون از پایایی قابل قبولی برخوردار است و می‌توان از بابت هم‌بستگی درونی سؤالات مطمئن شد. ولی اگر مقدار آلفا کمتر از ۰/۷ باشد، بهتر است سؤالاتی را که با سایر سؤالات هم‌بستگی کمتری دارند شناسایی و از مجموعه سؤالات حذف شوند تا مقدار آلفا افزایش یابد. اگر ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۵ تا ۰/۷ باشد، اعتبار پرسش‌نامه در حد متوسط ارزیابی می‌شود. اگر پایایی پرسش‌نامه در حد مطلوب نباشد، با تشخیص سؤالات زائد، باید مقدار پایایی را به حد مطلوب رساند. در پرسش‌نامه‌هایی که برای مطالعه کنونی در دسترس بود، از آزمون کرونباخ استفاده و نتیجه به شرح جدول ۲ استخراج شد.

براساس جدول ۲، آزمون آلفای کرونباخ برای پرسش‌نامه بعد از حذف برخی از سؤالات - که با سایر سؤالات هم‌بستگی کمتری داشتند - با تعداد ۴۳ سؤال معتبر، به میزان ۰/۸۷۵ شناسایی شد و مقدار آلفا افزایش یافت. به منظور بررسی نرمال بودن داده‌ها،

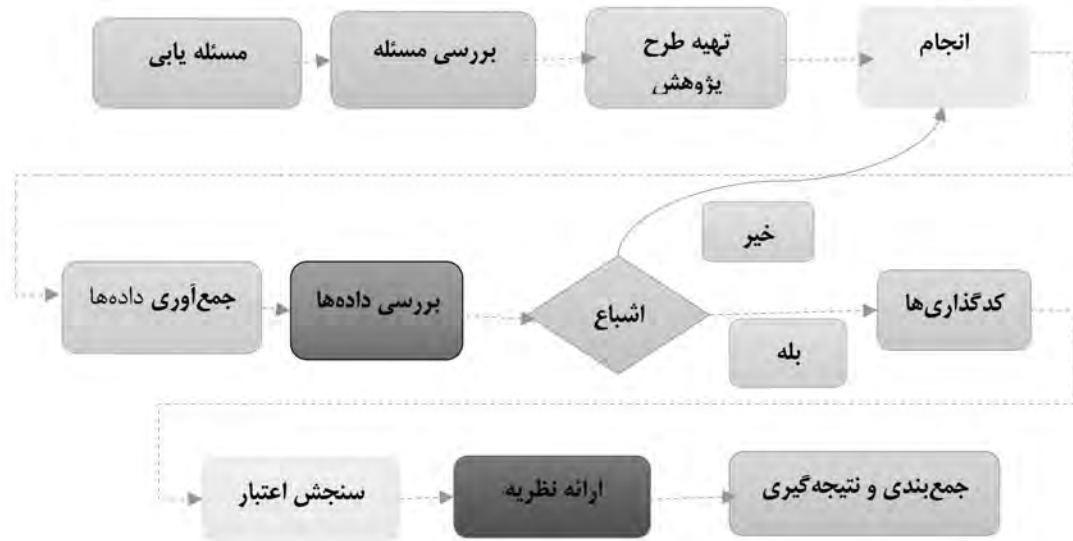
جدول ۲: پایایی یا اعتبار پرسش‌نامه

Cronbach's Alpha	N of Items
0.875	43

1. Kolmogorov-Smirnov Test

2. Shapiro-Wilk Test

3. Grounded Theory

شکل ۲: مراحل و فعالیت‌های انجام بخش ساخت نظریه داده‌بنیاد مطالعه (Bryant and Charmaz, 2019)

از نرم‌افزار اطلس تی‌آی (ATLAS.ti) استفاده شد. مزایای فراوانی در استفاده از نرم‌افزارها برای کمک به تحلیل داده‌های کیفی وجود دارد که عبارت‌اند از اثربخشی بیشتر یا توانایی مدیریت حجم وسیعی از اطلاعات، صرفه‌جویی در وقت، قابلیت انعطاف و دقیق بودن شیوه برخورد با اطلاعات، افزایش صحت و اعتبار داده‌ها و امکان انجام تحلیل‌های پیچیده‌تر. شکل ۳ خلاصه مراحل تولید داده و کدگذاری داده‌ها را نمایش می‌دهد.

داده‌بنیاد به بررسی کاربردها و سیر تاریخی ۵۰ ساله این نظریه پرداخته‌اند (Bryant and Charmaz, 2019). به‌طور کلی، مراحل انجام پژوهش برای تحقیق مربوطه با هدف ساخت الگوی مفهومی به‌صورت فرایندی است که در شکل ۲ نمایش داده شده است. برای آزمون الگوی مفهومی به‌دست‌آمده و شناسایی میزان ضرایب تأثیرگذاری عوامل در انباشت سرمایه در تعاونی مطالعه‌شده، از آزمون فرضیه‌های ناپارامتریک استفاده شد. همچنین برای کدگذاری

شکل ۳: خلاصه مراحل انجام تولید داده و کدگذاری داده‌ها (Hasrati, 2006)

براساس داده‌های استخراج‌شده از مصاحبه با خبرگان و مطالعه شده است. براساس داده‌های استخراج‌شده از اسناد و مصاحبه، اسناد، برای راهبردهای مطالعه کدگذاری و مقوله‌سازی انجام کدگذاری باز برای راهبردها به شرح جدول ۳ به دست آمد.

جدول ۳: کدگذاری باز داده‌های استخراج‌شده از اسناد و مصاحبه خبرگان برای مقوله راهبردها

ردیف	داده‌ها	کد
۱	شکل‌گیری اصل مدیریت تعاون، شرکت‌های تعاونی را قادر می‌سازد به شکل حرفه‌ای فعالیت کنند.	مدیریت توانمند
۲	مدیریت مشارکتی با به‌کارگیری دستگاه‌های غیرمتمرکز، در شکوفایی استعدادها و خلاقیت ذهنی کارکنان بسیار مؤثر است. این سبک از مدیریت، به‌منظور بهبود کیفیت بوده و بزرگ‌ترین عامل ترقی در سازمان تلقی می‌شود که همراه با افزایش بازدهی و کاهش هزینه است. مشارکت در مدیریت تعاونی‌ها باعث می‌شود کارکنان نه‌فقط وظایفشان را بشناسند، بلکه بدانند چرا باید آن وظیفه را انجام دهند؛ بنابراین عاملی که چهره تعاونی‌ها را جذاب می‌کند مشارکت است.	مشارکت در مدیریت
۳	افزایش سطح اطلاعات فنی و تخصصی تعاونی‌ها در بهبود عملکرد تعاونی تأثیر بسزایی دارد.	تخصصی شدن دانش تعاونی
۴	به‌روزرکردن موضوع و محتوای آموزشی تعاونی‌ها همگام با تحولات جهانی و نیازهای فعلی و آتی بازار از سیاست‌های اجرایی این موضوع است.	نهادینه‌شدن آموزه‌های تعاونی
۵	اصلاح سیاست‌های ناظر بر بازار کار، بازار پولی و بازار سرمایه از جمله راهبردهای توسعه بخش تعاون است.	اصلاح بازارهای مالی
۶	اصلاح قوانین مربوط به مسئله تعاونی در برنامه‌های توسعه کشور	اصلاح قوانین
۷	اصلاح قوانین مربوط به مسئله تعاونی در قانون اساسی	اصلاح قوانین
۸	افزایش روحیه تعاون و همکاری در افراد جامعه	روحیه تعاونی و همکاری
۹	آشنایی با تعاونی از طریق رسانه‌های عمومی	آشناسازی تعاونی برای عموم مردم
۱۰	سیاست‌های پولی و مالی مناسب در سطح جامعه، موجب رشد اقتصادی، افزایش اشتغال و کنترل تورم خواهد شد و این امر باعث سطح رفاه مردم شده، افزایش سرمایه‌گذاری در سطح جامعه را در پی خواهد داشت.	اعمال سیاست‌های پولی و مالی مناسب
۱۱	افزایش نرخ سود سهام‌داران تعاونی در جذب سرمایه‌گذاران در تعاونی تأثیر بسزایی دارد.	نرخ سود سهام‌داران

برای مقوله راهبردها، پنج مقوله شامل مدیریت راهبردی، و مقررات ایجاد می‌شود. در جدول ۴ مقوله‌ها و کدهای باز فرهنگ‌سازی، تخصصی‌کردن دانش تعاونی و بازنگری در قوانین مشخص شده است.

جدول ۴: کدهای باز و شجره‌ها (مقوله‌های) مربوط به راهبردها

ردیف	مقوله‌ها	کدها
۱	مدیریت راهبردی	ایجاد مدیریت توانمند + مشارکت در مدیریت تعاونی‌ها
۲	فرهنگ‌سازی	آشناسازی تعاونی برای عموم مردم + روحیه تعاونی و همکاری
۳	تخصصی‌کردن دانش تعاونی	تخصصی‌شدن دانش تعاونی + نهادینه‌شدن آموزه‌های تعاونی
۴	بازنگری در قوانین و مقررات	اصلاح قوانین
۵	بهبود شاخص‌های اقتصادی	اصلاح بازارهای مالی + ارزش افزوده سهام سهام‌داران

(۱) بین عوامل اجتماعی و فرهنگی و انباشت سرمایه تعاونی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۵. یافته‌ها

(۲) بین عوامل سازمانی و ساختار تعاونی و انباشت سرمایه تعاونی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

(۳) بین عوامل قانونی و انباشت سرمایه تعاونی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

(۴) بین عوامل اقتصادی و انباشت سرمایه تعاونی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

از آزمون ناپارامتریک خی دو برای بررسی رابطه نظام‌مند بین دو متغیر استفاده شد. یافته‌های تحقیق براساس فرضیات و آزمون‌های آماری آن در جدول ۵ مشاهده می‌شود.

برای پی‌بردن به رابطه میان متغیر وابسته و متغیرهای مستقل مطالعه از آمار توصیفی و آزمون‌های پارامتریک و ناپارامتریک استفاده شد. منبع تأمین سرمایه طرح‌ها در تعاونی‌ها، سرمایه سهام‌داران است. جریان سرمایه سهام‌داران می‌تواند تابعی از متغیرهای گوناگون باشد. با تعیین متغیرهای مربوطه و آزمون‌های لازم، پارامتر تأثیرگذار برای انباشت سرمایه تعاونی مشخص و میزان شدت تأثیرگذاری متغیرهای مستقل در سرمایه‌گذاری سهام‌داران تعیین خواهد شد. فرضیه‌هایی که برای پژوهش حاضر تعیین و آزمون شده با توجه به الگوی مفهومی بدین قرار است:

جدول ۵: یافته‌های تحقیق براساس فرضیات و آزمون‌های آماری

عوامل	آزمون Chi square test -		آزمون Cramer's V		ارتباط بین متغیر وابسته انباشت سرمایه تعاونی و متغیرهای مستقل
	ضریب P در آزمون خی دو	سطح معنی‌داری Asymp	ضریب V کرامر	سطح معنی‌داری Approx	
عوامل اقتصادی	۴/۰۴	۰/۴	۰/۱۲	۰/۴	انباشت سرمایه تعاونی* سیاست‌های دولت
	۱۱/۸۸	۰/۰۱۸	۰/۱۹	۰/۰۲۳	انباشت سرمایه تعاونی* درآمد مصرف‌کننده
	۱۱/۴	۰/۰۲۳	۰/۱۹	۰/۰۲۳	انباشت سرمایه تعاونی* نرخ سود سپرده بانکی
	۱۰/۷۳	۰/۰۴	۰/۱۹	۰/۰۴	انباشت سرمایه تعاونی* تسهیلات و حمایت دولت
	۱۳/۶	۰/۰۰۹	۰/۲۲	۰/۰۰۹	انباشت سرمایه تعاونی* ارزش افزوده تعهدی سهام
					به دلیل اینکه sig. به دست آمده از عدد ۰/۰۵ بزرگ‌تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی‌داری وجود ندارد.
					به دلیل اینکه sig. به دست آمده از عدد ۰/۰۵ کوچک‌تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی‌داری وجود دارد.
					به دلیل اینکه sig. به دست آمده از عدد ۰/۰۵ بزرگ‌تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی‌داری وجود دارد.
					به دلیل اینکه sig. به دست آمده از عدد ۰/۰۵ کوچک‌تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی‌داری وجود دارد.
					به دلیل اینکه sig. به دست آمده از عدد ۰/۰۵ کوچک‌تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی‌داری وجود دارد.

عوامل	ارتباط بین متغیر وابسته انباشت سرمایه تعاونی ۱ متغیرهای مستقل	آزمون Chi-square test -			آزمون Cramer's V	
		ضریب P در آزمون خی دو	سطح معنی داری Asymp	نتیجه	ضریب کرامر V	سطح معنی داری Approx
عوامل اقتصادی	انباشت سرمایه تعاونی* نرخ ارز	۳/۲۵	۰/۵۲	به دلیل اینکه sig. به‌دست آمده از عدد ۰/۰۵ بزرگ‌تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود ندارد.	۰/۱۱	مقدار عددی این آماره در سطح ۰/۰۵ معنی دار نیست و می‌توان نتیجه گرفت بین این دو متغیر ارتباطی وجود ندارد.
	انباشت سرمایه تعاونی* سودآوری شرکت	۱۴/۸	۰/۰۰۵	به دلیل اینکه sig. به‌دست آمده از عدد ۰/۰۵ بسیار کوچک‌تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد.	۰/۲۳	رابطه بالایی بین انباشت سرمایه تعاونی و سودآوری شرکت وجود دارد و شدت ارتباطی آن ۰/۲۳ است.
	انباشت سرمایه تعاونی* تعداد طرح‌های در دست اجرا	۲/۸۶	۰/۴۲	به دلیل اینکه sig. به‌دست آمده از عدد ۰/۰۵ بسیار بزرگ‌تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود ندارد.	۰/۱	مقدار عددی این آماره در سطح ۰/۰۵ معنی دار نیست و می‌توان نتیجه گرفت بین این دو متغیر ارتباطی وجود ندارد.
	انباشت سرمایه تعاونی* سرمایه در گردش شرکت	۶/۲	۰/۱۸	به دلیل اینکه sig. به‌دست آمده از عدد ۰/۰۵ بزرگ‌تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود ندارد.	۰/۱۵	مقدار عددی این آماره در سطح ۰/۰۵ معنی دار نیست و می‌توان نتیجه گرفت بین این دو متغیر ارتباطی وجود ندارد.
	انباشت سرمایه تعاونی* آموزش برای آشناسدن با تعاونی	۱۰/۵۸	۰/۰۲۸	به دلیل اینکه sig. به‌دست آمده از عدد ۰/۰۵ کوچک‌تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد.	۰/۱۹	رابطه بالایی بین انباشت سرمایه تعاونی و آموزش برای آشنا شدن با تعاونی وجود دارد و شدت ارتباط ۰/۱۹ است.
عوامل ساختاری و سازمانی	انباشت سرمایه تعاونی* زمینه فعالیت شرکت	۱۳/۸۲	۰/۰۰۸	به دلیل اینکه sig. به‌دست آمده از عدد ۰/۰۵ کوچک‌تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد.	۰/۲۱	رابطه بالایی بین انباشت سرمایه تعاونی و زمینه فعالیت شرکت وجود دارد و شدت ارتباط ۰/۲۱ است.
	انباشت سرمایه تعاونی* مدت تجربه شرکت	۱۲/۷	۰/۰۱	به دلیل اینکه sig. به‌دست آمده از عدد ۰/۰۵ کوچک‌تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد.	۰/۲۱	رابطه بالایی بین انباشت سرمایه تعاونی و مدت تجربه شرکت وجود دارد و شدت ارتباط ۰/۲۱ است.
	انباشت سرمایه تعاونی* پیچیدگی بروکراسی و اداری	۱/۳۲	۰/۸۶	به دلیل اینکه sig. به‌دست آمده از عدد ۰/۰۵ بزرگ‌تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود ندارد.	۰/۰۶۷	مقدار عددی این آماره در سطح ۰/۰۵ معنی دار نیست و می‌توان نتیجه گرفت بین این دو متغیر ارتباطی وجود ندارد.

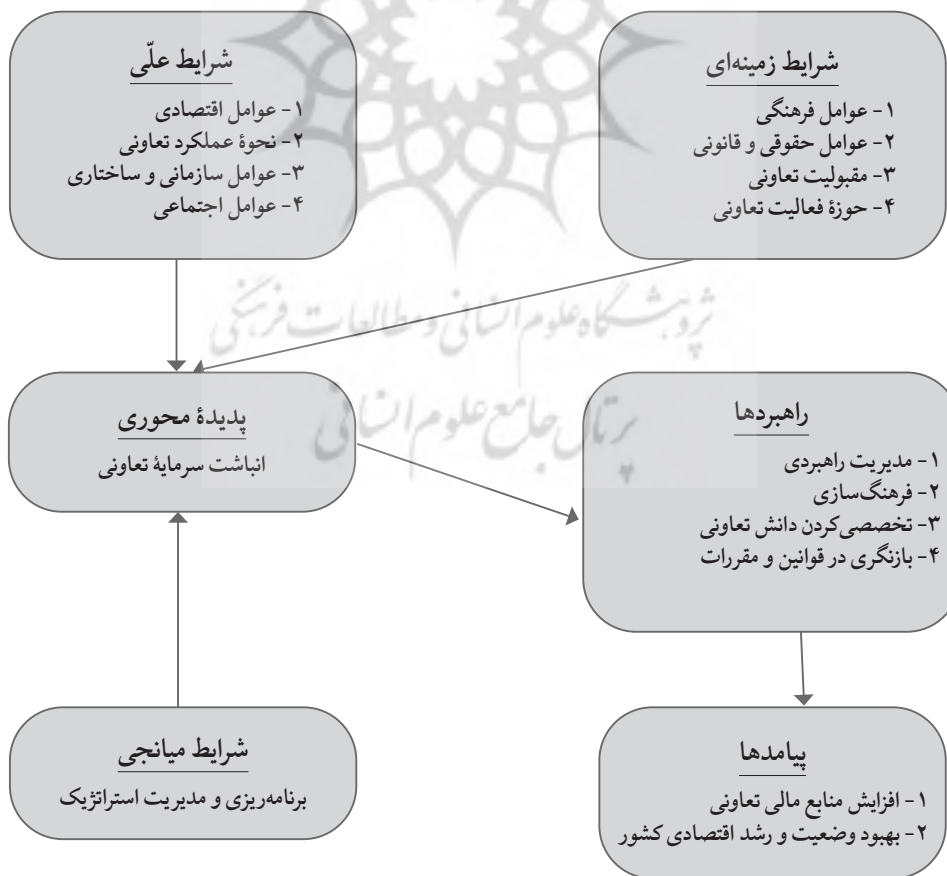
آزمون Cramer's V		آزمون Chi square test -square			ارتباط بین متغیر وابسته انباشت سرمایه تعاونی ۱ متغیرهای مستقل	عوامل
نتیجه	سطح معنی داری Approx	ضریب کرامر V	نتیجه	سطح معنی داری Asymp		
رابطه بالایی بین انباشت سرمایه تعاونی و مقبولیت وجود دارد و شدت ارتباط ۰/۲ است.	۰/۰۲۲	۰/۲	به دلیل اینکه sig. به دست آمده از عدد ۰/۰۵ کوچک تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد.	۰/۰۲	۱۱/۴۷	انباشت سرمایه تعاونی* مقبولیت تعاونی
مقدار عددی این آماره در سطح ۰/۰۵ معنی دار نیست و می توان نتیجه گرفت بین این دو متغیر ارتباطی وجود ندارد.	۰/۰۹	۰/۱۷	به دلیل اینکه sig. به دست آمده از عدد ۰/۰۵ بزرگ تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود ندارد.	۰/۰۹	۸/۱	انباشت سرمایه تعاونی* جمعیت منطقه
رابطه بالایی بین انباشت سرمایه تعاونی و اعتماد به مدیران وجود دارد و شدت ارتباط ۰/۲۱ است.	۰/۰۱۲	۰/۲۱	به دلیل اینکه sig. به دست آمده از عدد ۰/۰۵ کوچک تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد.	۰/۰۱۲	۱۲/۹۲	انباشت سرمایه تعاونی* اعتماد به مدیران
رابطه بالایی بین انباشت سرمایه تعاونی و اعتبار شرکت وجود دارد و شدت ارتباط ۰/۱۹ است.	۰/۰۳	۰/۱۹	به دلیل اینکه sig. به دست آمده از عدد ۰/۰۵ کوچک تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد.	۰/۰۳	۱۰/۸۸	انباشت سرمایه تعاونی* اعتبار شرکت تعاونی
مقدار عددی این آماره در سطح ۰/۰۵ معنی دار نیست و می توان نتیجه گرفت بین این دو متغیر ارتباطی وجود ندارد.	۰/۲۶	۰/۱	به دلیل اینکه sig. به دست آمده از عدد ۰/۰۵ بزرگ تر است و بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود ندارد.	۰/۲۶	۵/۲۳	انباشت سرمایه تعاونی* متناسب بودن قوانین
مقدار عددی این آماره در سطح ۰/۰۵ معنی دار نیست و می توان نتیجه گرفت بین این دو متغیر ارتباطی وجود ندارد.	۰/۴	۰/۱۲	به دلیل اینکه sig. به دست آمده از عدد ۰/۰۵ بزرگ تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود ندارد.	۰/۴	۴/۰۱	انباشت سرمایه تعاونی* مناسب بودن روابط بین الملل
مقدار عددی این آماره در سطح ۰/۰۵ معنی دار نیست و می توان نتیجه گرفت بین این دو متغیر ارتباطی وجود ندارد.	۰/۱	۰/۱۵	به دلیل اینکه sig. به دست آمده از عدد ۰/۰۵ بزرگ تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود ندارد.	۰/۱۴	۶/۸۶	انباشت سرمایه تعاونی* مسائل سیاسی جامعه
رابطه بالایی بین انباشت سرمایه تعاونی و جایگاه مناسب ابزارهای نوین وجود دارد و شدت ارتباط ۰/۲۱ است.	۰/۰۱	۰/۲۱	به دلیل اینکه sig. به دست آمده از عدد ۰/۰۵ کوچک تر است، بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد.	۰/۰۱	۱۲/۸۳	انباشت سرمایه تعاونی* جایگاه مناسب ابزارهای نوین

عوامل اجتماعی

عوامل سیاسی و قانونی

شکل ۴: راهبردهای نظریه بنیادی انباشت سرمایه تعاونی

شکل ۵: مدل ترسیمی انباشت سرمایه (نتایج مصاحبه)

از جمله بزرگ‌ترین مشکلات بخش تعاونی، کمبود جذب سرمایه‌گذاری و تأمین مالی است. در تحقیق حاضر، با بررسی عوامل تأثیرگذار در سرمایه‌گذاری در تعاونی پیشگامان، مهم‌ترین عوامل مؤثر در این بعد مشخص می‌شود. روش پژوهش در این تحقیق، میدانی و پیمایشی بوده است. با مطالعه اسناد و مصاحبه خبرگان این بخش و سهام‌داران پیمایش انجام شده است. روش تحلیل اسناد و مصاحبه خبرگان، روش داده‌بنیاد است و روش تحلیل پرسش‌نامه‌ها، آزمون فرضیه با استفاده از آزمون‌های ناپارامتریک است.

در مقایسه با سایر پژوهش‌های مرتبط، در مقاله ذاکرنیا و همکاران، عوامل مؤثر در انتخاب روش تأمین مالی به سه دسته «عوامل مربوط به منبع تأمین‌کننده»، «شرکت تأمین‌مالی‌شونده» و «عوامل کلان سیاسی و اقتصادی» تقسیم‌بندی شده‌اند (Zak-emiya et al., 2016). نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش ابراهیمی سروعلیا و همکاران نشان داد که از میان رویکردهای متعدد تأمین مالی، تأمین مالی جمعی و ترکیبی و اوراق منفعت بیش از سایر روش‌ها با شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی تعاونی‌های ایران سازگار است (Ebrahimi Sarwalia et al., 2017). خاوری و اصغریان ترکیبی از مشارکت سرمایه‌گذار طی روش تأمین مالی (اهدای قرض‌الحسنه) و همچنین در سهام اوراق منفعت طرح‌های شرکت تعاونی را راه‌حلی مناسب برای تجهیز منابع تعاونی‌ها قلمداد می‌کند (Khavari and Asgharian, 2018).

نتیجه‌گیری

شرکت تعاونی بررسی شده با استفاده از الگوی تعاونی‌های سهامی سرمایه‌گذار - که در آن سهام‌داران عضو شامل شخصیت‌های حقیقی و حقوقی از نخبگان، کارآفرینان اقتصادی و خطرپذیر و سهام‌داران غیرعضو شامل افراد جامعه دارای سرمایه خرد - توانسته با موفقیت طرح‌های بزرگ زیربنایی فناوری اطلاعات و لجستیک را در سطح ملی و منطقه‌ای اجرا کند. در این الگو، سهام‌داران عضو برای اجرای درست طرح به ذی‌نفعان حاکمیتی و ارزش‌افزوده تعهدی به سهام‌داران غیرعضو سرمایه‌گذار متعهدند، سهام‌داران عضو دارای حداقل ۷۰ درصد حق رأی مجامع و اختیار مدیریت بوده و با تعهد ارزش‌افزوده به سهام‌داران غیرعضو ۸۵ درصد از نقدینگی موردنیاز را از سرمایه‌های خرد مردمی جذب می‌کنند. براساس نتایج این پژوهش، عوامل اجتماعی شامل مقبولیت تعاونی، اعتماد به مدیران و انجام به‌موقع تعهدات به کل ذی‌نفعان (اجرای طرح‌های بزرگ ملی و منطقه‌ای از طریق گروه تعاونی)، عوامل ساختاری و سازمانی تعاونی مانند حوزه فعالیت امور زیربنایی و مدت فعالیت، عامل فرهنگی آموزش آشنایی با فرهنگ تعاون و عوامل اقتصادی شامل درآمد سهام‌دار، سودآوری شرکت، انجام تعهدات مربوط به ارزش‌افزوده و عودت

متدولوژی نظریه داده‌بنیاد روشی است برای تولید نظریه، نه آزمون آن؛ بنابراین بدیهی است اگر در تحقیق نیاز باشد که علاوه بر نظریه‌پردازی، آزمون نظریه نیز در دستور کار قرار گیرد، باید از روش‌های کمی و تجزیه‌وتحلیل آماری استفاده شود. برای آزمون نظریه و فرضیه‌های طرح از روش پرسشگری و تحلیل پاسخ‌ها استفاده می‌شود. راهبردهای مستخرج از نظریه داده‌بنیاد در شکل ۴ مشاهده می‌شود. شرایط علی، که به وقوع یا رشد پدیده اصلی یعنی الگوی اقتصاد تعاونی نسل جدید در راستای جذب سرمایه‌های خرد منتهی می‌شوند، عبارت‌اند از محدودیت بازارهای مالی و مفاسد نظام‌های اقتصادی. از بعد شرایط اجتماعی، به علت ساختار تعاونی و جذب سرمایه‌های خرد و ضریب نفوذ تعاونی‌ها در میان اقشار جامعه، تعاونی‌ها به شکل بازاری می‌توانند مشارکت عمومی را در سرمایه‌گذاری‌ها اعمال کنند.

براساس یافته‌های آزمون کیفی با روش تحلیل نظریه داده‌بنیاد، پدیده محوری انباشت سرمایه ناشی از شرایط علی، شرایط زمینه‌ای و شرایط میانجی به راهبردهایی به شرح شکل ۴ منجر می‌شود که عوامل هریک از شرایط و پیامد آن به شرح الگوی ترسیمی شکل ۵ است.

در این بخش از پژوهش، با توجه به نتایج آزمون کمی و کیفی، چرایی رجوع/ رجوع‌نکردن سرمایه‌گذاران به تعاونی‌ها ذیل این پرسش تبیین شده است که الگوی اقتصاد تعاونی به نسبت سایر الگوهای اقتصادی برای جذب سرمایه افراد چه مزایا/ مشکلاتی را به همراه دارد؟ به عبارت دیگر، ویژگی‌های منحصر به فرد الگوی اقتصاد تعاونی به این روش چیست؟ موارد ذیل در پاسخ به پرسش‌های فوق و چرایی و دلایل مشارکت سرمایه‌گذاران در تعاونی‌هاست. محدودیت بازارهای مالی از عوامل اقتصادی، مقوله‌ای است که مفاهیمی مانند محدودیت بازار پول برای اخذ تسهیلات و سرمایه‌گذاری و محدودیت بازار سرمایه برای سرمایه‌گذاری در این حوزه را دربر می‌گیرد. درحقیقت محدودیت‌های موجود در بازار پول برای اخذ تسهیلات و شرایط ارائه وثایق پذیرفته‌شده شبکه بانکی و همچنین محدودیت سقف تسهیلات را می‌توان از مهم‌ترین عواملی دانست که سبب می‌شود شرکت‌ها به سمت اقتصاد تعاونی حرکت کنند و منابع مالی موردنیاز خود برای عملیاتی‌کردن طرح‌های کلان ملی و محلی را از طریق الگوی اقتصاد تعاونی تأمین کنند. محدودیت بازار سرمایه ناشی از تأثیر مسائل سیاسی، نوسانات بازار، سفته‌بازی و ... باعث واردنشدن سرمایه‌های خرد مردم عادی به بورس می‌شود. با توجه به نتایج حاصل از تحقیق، مقوله محوری در پژوهش حاضر، الگوی تعاونی سهامی سرمایه‌گذار با هدف جذب سرمایه‌های خرد است که مقوله‌های فرعی با یک الگوی اصلی به آن مرتبط می‌شوند.

ذاکرنیا، احسان، خواجه‌زاده دزفولی، مهدی، فدایی واحد، میثم (۱۳۹۵). «اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر انتخاب شیوه تأمین مالی در ایران با استفاده از روش TOPSIS در محیط فازی مبتنی بر متغیرهای کلامی». مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار (مدیریت پرتفوی)، دوره ۷، شماره ۲۷، ۵۳-۷۰.

رضایی‌نژاد، محمدرضا، تقوا، محمدرضا، رودساز، حبیب‌اله (۱۳۷۹). «الگوی راهبردی تأمین مالی پروژه‌های زیرساختی پهن باند با اقتصاد تعاونی». فصلنامه مطالعات مدیریت راهبردی، دوره ۹، شماره ۳۴، ۱۴۳-۱۶۷.

زندگی، سعید، عساکره، سجاد، افشارپور، محسن (۱۳۹۴). «مطالعه تطبیقی مدل‌های کسب و کار پلتفرم‌های برتر تأمین مالی جمعی در جهان». فصلنامه مدیریت توسعه فناوری، دوره ۳، شماره ۳، ۱۲۷-۱۵۰.

عابدی، احمد و شواخی، علیرضا (۱۳۸۹). «مقایسه روش‌شناسی پژوهش کمی و کیفی در علوم رفتاری». فصلنامه راهبردی، دوره ۱۹، شماره ۵۴، ۱۶۸-۱۵۶.

Abedi, A., and Shavakhi, A. R. (2010). (2010). "The Comparison between Quantitative and Qualitative Research in Behavioral Science". *Strategy*, 18(1), pp. 153-168.

Ahmadpour, A., Mokhtari, V., and Poursaid, A. (2018). "Identifying Success Factors of Agricultural Production cooperatives in Ilam Province of Iran". *Village and Development*, 17(3), pp. 105-122.

Aribaba, F. O. (2013). "An Investigation of the Performance of Cooperative Thrift and Credit Societies in Financing Small-Scale Businesses in Nigeria". *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4(1), pp. 401-401.

Ahmadpour, A., Mokhtari, V., and Poor Saeed, A. A. (2018). "Identifying Success Factors of Agricultural Production Cooperatives in Ilam Province of Iran". *Village and Development*, 17(3), pp. 105-122. {In Persian}

Bazrafshan, J., and Shahin, H. (2010). *Pathology of rural production cooperatives in Iran*. Fourth International Congress to geographers the Muslim World, Zahedan - Sistan and Baluchestan University. {In Persian}

Bryant, A., and Charmaz, K. (2019). *The SAGE handbook of current developments in grounded theory*. Sage. {In Persian}

Chaddad, F. R., and Cook, M. L. (2003). *The emergence of non-traditional cooperative structures: public and private policy issues*.

Ebrahimi Sarwolia, M. H., Azimi, M., Rudsaz, H.,

به‌موقع قرض‌الحسنه به سهام‌داران غیرعضو سرمایه‌گذار به‌صورت ماهیانه از مهم‌ترین عوامل انباشت سرمایه در تعاونی است. از عوامل بررسی‌شده، عوامل سیاسی و قانونی مانند مسائل سیاسی جامعه، روابط بین‌الملل و نرخ ارز، تأثیری در انباشت سرمایه در تعاونی ندارد، ولی متناسب‌بودن قوانین حمایتی و جایگاه ابزارهای نوین مالی در انباشت سرمایه تأثیر داشته است.

براساس نتایج پژوهش، پیشنهادهایی برای توسعه این الگو و همچنین پژوهش‌های آتی ارائه می‌شود:

۱) از این الگو برای اجرای طرح‌های زیربنایی، خصوصی‌سازی در کشور و واگذاری شرکت‌های دولتی به بخش غیردولتی استفاده شود.

۲) به‌منظور توسعه این الگو، شورای عالی تعاون با هدف نظارت بر عملکرد صحیح این الگو متشکل از نمایندگان وزارت دارایی، قوه قضائیه، وزارت تعاون، اتاق تعاون و فعالان حوزه تشکیل شود

۳) برای پژوهش‌های آتی، بررسی انواع جدید قرارداد سهام‌داران غیرعضو سرمایه‌گذار از لحاظ میزان کنترل و قابلیت انتقال سهام مدنظر قرار گیرد.

۴) محققان در پژوهش‌های آتی درخصوص فرصت‌ها، موانع و دشواری‌های جذب سهام‌دار غیرعضو سرمایه‌گذار در تعاونی‌های کشور و مقایسه آن با سایر کشورهای پیشرو به پژوهش بپردازند.

منابع فارسی که معادل لاتین آن‌ها در فهرست منابع آمده است

ابراهیمی‌سروعلیا، محمدحسن، عظیمی، ماشالله، رودساز، حبیب، و قربانی‌زاده، وجه‌الله (۱۳۹۶). «تبیین الگوی تأمین مالی تعاونی‌ها برای مشارکت‌های عمومی خصوصی در توسعه زیرساخت‌های کشور با استفاده از نظریه داده‌بنیاد». تعاون و کشاورزی، دوره ۲۴۱، شماره ۶، ص ۱۴۹-۱۷۲.

احمدپور، امیر، مختاری، ویدا، پورسعید، علیرضا (۱۳۹۳). «شناسایی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی در استان ایلام». روستا و توسعه، دوره ۱۷، شماره ۳، ص ۱۰۵-۱۲۲.

بذرافشان، جواد و شاهین، حاتم (۱۳۸۹). «آسیب‌شناسی تعاونی‌های تولید روستایی در ایران». چهارمین کنگره بین‌المللی جغرافی‌دانان جهان اسلام، حسینی، سید شمس‌الدین، سوری، امیررضا، محمدی، حامد (۱۳۹۱). «بررسی مدل‌ها و استراتژی‌های نوین تأمین مالی شرکت‌های تعاونی در اقتصاد ایران». پژوهشنامه اقتصادی، دوره ۱۲، شماره ۴۴، ۷۳-۹.

حسرتی، مصطفی (۱۳۸۵). «مقدمه‌ای بر روش کیفی نظریه‌سازی داده‌بنیاد». زبان و زبان‌شناسی، دوره ۲، شماره ۳، ۷۵-۸۶.

خاوری، حمید و اصغریان رضایی، نوید (۱۳۹۷). «ارزیابی ابزارهای سرمایه‌گذاری در شرکت‌های تعاونی در ایران (الگوی نوین در تأمین مالی شرکت‌های تعاونی)». چهارمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، کارآفرینی و توسعه اقتصادی.

- and Ghorbanizadeh, V. (2017). "Specification the Financing Cooperatives Models to Public-Private Contribution in Developing Infrastructure with Grounded Theory". *Co-Operation and Agriculture*, 6(21), pp. 149-172. {In Persian}
- Gleasure, R., and Feller, J. (2016). "Emerging technologies and the democratisation of financial services: A metatriangulation of crowdfunding research". *Information and Organization*, 26(4), pp. 101-115.
- Hasrati, M. (2006). "An Introduction to Grounded Theory". *Language and Linguistics*. 2(3), pp. 75-86. {In Persian}
- Hosseini, S., souri, A., Mohamadi, H. (2012). "Review of Models and New Strategies in Financing of Cooperatives in Iranian Economy". *Economics Research*, 12(44), pp. 73-98. {In Persian}
- Iliopoulos, C. (2003). Long-term financing in US and European agricultural co-operatives: emerging methods for ameliorating investment constraints.
- Khavari, H., and Asgharian, N. (2018) . The assessment of investment tools in cooperative companies in Iran (a new paradigm in financing cooperative companies). Fourth International Conference on Management, Entrepreneurship & Economic Development, Takestan - Takestan Non-Governmental Higher Education Institute. {In Persian}
- Kim, J. (2014). "Public-Private Infrastructure Cooperative: New Infrastructure Financing Paradigm". *Transportation Research Record*, 2450(1), pp. 136-143.
- Ordanini, A., Miceli, L., Pizzetti, M., and Parasuraman, A. (2011). "Crowd-funding: transforming customers into investors through innovative service platforms". *Journal of service management*, 22(4), pp. 443-470.
- Pachón, L. Á. S. (2016). "Instrumentos alternativos de financiación para las cooperativas españolas". *REVESCO: Revista de estudios cooperativos* (122), pp. 285-313.
- Pelle, Y., and Allardon, L. (2012). *World Map of the Agricultural Co-operative Movement and Its Critical Issues*. International Summit of Cooperatives.
- Rajasekhar, D., Manjula, R., and Paranjothi, T. (2020). *Cooperatives and social innovation: Experiences from Asia Pacific Region*. In *Cooperatives and social Innovation*. Springer, Singapore
- Rezaeinejad, M., taghva, M., and Roudsaz, H. (2018). "A Strategic Model for Financing Broadband Infrastructure Projects with Cooperative Economics", *Journal of Strategic Management Studies*, 9(34), pp. 143-167. {In Persian}
- Ruiz, J. L. (2018). "Financial development, institutional investors, and economic growth". *International Review of Economics & Finance*, 54, pp. 218-224.
- Xiaomei, S., and Tao, Q. (2010). *Research on innovative financing for China'S Forestry Cooperatives*. 2010 International Conference on Education and Management Technology, (pp. 650-654). IEEE.
- Zarandi, S., asakere, S., and afsharpour, M. (2015). "Comparative study business models of top crowdfunding platforms in the world". *Journal of Technology Development Management*, 3(3), pp. 127-150. {In Persian}
- Zakerniya, A, Khajehzadeh Dezfuli, M., and Fadaei Vahed, M. (2016). "Prioritize the factors affecting the choice of mode of financing in Iran using TOPSIS method based on the fuzzy linguistic variables", *FINANCIAL ENGINEERING AND SECURITIES MANAGEMENT (PORTFOLIO MANAGEMENT)*, 7(27), pp. 53-70. {In Persian}

Investigating The Factors Affecting The Financing Of Investor Share Cooperatives Case Study: Pishgaman Kavir Yazd Group

Mohammad Reza Taghva¹

Habib Roodsaz²

Mohammad Reza Rezaeinejad³

Abstract

Cooperative entrepreneurship and the new methods of financing them that are used to attract people's funds are more compatible with the beliefs of Islamic societies. The purpose of this study is to answer the question of what criteria are more important for investing in cooperatives. In this research, while examining the strengths and weaknesses of conventional models of cooperatives financing, the presented model is analyzed by analyzing statistical sample data with quantitative variables and qualitative variables based on grounded theory. Quantitative variables in a statistical population of 38,000 and sampling 380 and qualitative variables based on grounded theory were collaborated using in-depth interviews with 15 specialists in the field of cooperative with a history of more than 3 years. The findings of this study showed that economic and social factors have the greatest impact on capital accumulation in cooperatives and this financing model is a suitable solution for financing infrastructure projects due to its lower cost and social benefits for enterprises.

Keywords: Nonmember Share, Cooperative Entrepreneurship, Cooperative Economy, Capital Accumulation

---

1. Professor, Faculty Of Management & Accounting, Allameh Tabataba'i University; taghva@atu.ac.ir

2. Associate Professor, Faculty Of Management & Accounting, Allameh Tabataba'i University; dr.roodsaz@gmail.com

3. Ph.D. Student, Ict Management, Allameh Tabataba'i University; rezaeinejad@gmail.com

نقش نامه و فرم تعارض منافع

الف) نقش نامه

نقش	محمد رضا تقوا	حبیب الله رودساز	محمد رضا رضایی نژاد
نویسنده مسئول	نویسنده	نویسنده	نویسنده
نگارش متن	بازنگری کلی متن	بازنگری کلی متن	نگارش متن اصلی
ویرایش متن و ...	کامنت‌دهی روی متن نهایی، ارسال مقاله به مجله	-	بازنگری جزئی براساس نظر داوران، پاسخ به داوران
طراحی / مفهوم‌پردازی	-	طراحی	مفهوم‌پردازی
گردآوری داده	-	-	گردآوری داده‌های
تحلیل / تفسیر داده	-	-	تحلیل داده
سایر نقش‌ها	-	-	-

ب) اعلام تعارض منافع

در جریان انتشار مقالات علمی تعارض منافع به این معنی است که نویسنده یا نویسندگان، داوران و یا حتی سردبیران مجلات دارای ارتباطات شخصی و یا اقتصادی می‌باشند که ممکن است به طور ناعادلانه‌ای بر تصمیم‌گیری آن‌ها در چاپ یک مقاله تأثیرگذار باشد. تعارض منافع به خودی خود مشکلی ندارد بلکه عدم اظهار آن است که مسئله‌ساز می‌شود.

بدین وسیله نویسندگان اعلام می‌کنند که رابطه مالی یا غیر مالی با سازمان، نهاد یا اشخاصی که موضوع یا مفاد این تحقیق هستند ندارند، اعم از رابطه و انتساب رسمی یا غیررسمی. منظور از رابطه و انتفاع مالی از جمله عبارت است از دریافت پژوهانه، گرنت آموزشی، ایراد سخنرانی، عضویت سازمانی، افتخاری یا غیررسمی، اشتغال، مالکیت سهام، و دریافت حق اختراع، و البته محدود به این موارد نیست. منظور از رابطه و انتفاع غیر مالی عبارت است از روابط شخصی، خانوادگی یا حرفه‌ای، اندیشه‌ای یا باورمندانه، و غیره.

چنانچه هر یک از نویسندگان تعارض منافی داشته باشد (و یا نداشته باشد) در فرم زیر تصریح و اعلام خواهد کرد:

مثال: نویسنده الف هیچ‌گونه تعارض منافی ندارد. نویسنده ب از شرکت فلان که موضوع تحقیق بوده است گرنت دریافت کرده است. نویسندگان ج و د در سازمان فلان که موضوع تحقیق بوده است سخنرانی افتخاری داشته‌اند و در شرکت فلان که موضوع تحقیق بوده است سهامدارند.

اظهار (عدم) تعارض منافع: با سلام و احترام؛ به استحضار می‌رساند نویسندگان مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی ندارد.

نویسنده مسئول: محمد رضا تقوا

تاریخ: ۱۳۹۹/۱۲/۰۷